

Statsforvalteren i Innlandet

Januar 2021

Bergevika naturreservat

Oppsummering av høring av forvaltningsplan

Statsforvalteren i Innlandet
2021

Tittel: Bergevika naturreservat. Oppsummering av høring av forvaltningsplan.

Forsidebildet: Søndre del av Bergevika naturreservat sett fra Mjøsa
Foto: Erica Neby

© 2021 Forfatterne

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommersiell – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-
lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Innledning

Statsforvalteren i Innlandet, tidligere Fylkesmannen i Innlandet, sendte den 9. september 2020 ut et varsel om oppstart av arbeidet med forvaltningsplanen for Bergevika naturreservat på Helgøya i Ringsaker kommune. Den 1. oktober 2020 ble det avholdt et møte om blant annet forvaltningsplanen, på Bjørkvang på Helgøya, hvor deltakerne kom med gode innspill.

Den 26. oktober 2020 ble forvaltningsplanen sendt på høring til grunneiere, lokale/regionale etater og myndigheter samt andre som kunne tenkes ha interesse av planen. Høringsfristen ble satt til 10. desember 2020 og det kom inn totalt fire innspill til planen. De som uttalte seg var Hedmark geologiforening, Elvia AS, Ringsaker kommune (grunneier) og tre andre private grunneiere. Alle uttalelser er vedlagt i sin helhet, men forvaltningsrelevante innspill er gjengitt og kommentert nedenfor.

Høringsuttalelser

Hedmark geologiforening

Foreningen er tilfreds med at det utarbeides en forvaltningsplan for naturreservatet, og har kommet med mange interessante opplysninger om geologien og kalkbrennerivirksomheten i Bergevika. De ønsker at det legges til rette for å kunne gå på en sti frem til åsryggen bak den søndre kalkovnen, hvor bart fjell og kalksteinsrøyser til forbrenning er godt synlig. De ønsker også at skinnegangene som ble brukt til å transportere vognene med kalkstein til den søndre kalkovnen blir rustet opp og ikke grodd igjen av vegetasjon. De ønsker en sti langs skinnegangen og frem til kalkbruddet ved kanten av stupet ned mot Mjøsa. Kalkbruddet bør ryddes for løvskog, og det bør etableres en enkel rasteplass med bord og informasjon om kalkstein og fossiler. Kanten mot Mjøsa bør sikres med gjerde. De etterspør en bedre adkomstløsning enn parkeringen nede ved båtbygga. De er positive til vegetasjonsrydding foran de to kalkovnene i reservatet for å gjøre disse mer synlige. De ønsker at vi bruker lokal informasjon og bilder fra Bergevika, ikke generell informasjon. De ønsker også at utvalgte steinblokker med spesiell geologisk verdi kan få egne informasjonsskilt. Til sist ønsker de at det blir tillatt å ta med seg løs stein fra strandsona eller fra kalksteinsbruddene.

Statsforvalterens kommentarer

Vi er taknemlige for å ha en god kunnskapskilde om geologien og kulturhistorien i Bergevika i nærmiljøet. Når det gjelder lokal informasjon og bilder, så har vi tidligere kvalitetssjekket tekstinnholdet på de planlagt informasjonsplakatene med foreningen, slik at dette skal være i orden. Bilder som brukes på informasjonsplakatene er fra Bergevika. Vi har ikke planer om å sette opp skilt ved enkelte steinformasjoner, men dette kan vurderes i fremtiden. Det viktigste å få på plass nå er oppdatert informasjon om reservatet og kalkovnene.

Informasjon om stinettet i naturreservatet, inklusive stiene foreningen nevner, var ønskelig å få på plass fra vår side også. Da det ikke foreligger aksept fra grunneierne til å markere stier i felt, velger vi å se an utviklingen av ferdsel i reservatet fremover. Dersom det blir behov for kanalisering av ferdsel for å unngå vesentlige ulemper for naturmangfoldet, vil vi iverksette slike kanaliseringstiltak.

Det er forbudt å ta med seg stein, inklusive fossiler, fra reservatet. Vi har ingen planer om å endre på denne bestemmelsen, siden vernet skal ivareta de fossile sporene som finnes i reservatet.

Når det gjelder adkomst og parkering med bil, vet vi at det jobbes med å etablere en parkeringsplass lenger opp i lia, blant annet som en del av prosjektet Helgøya som utvalgt kulturlandskap. Dette arbeidet foregår imidlertid ikke i regi av Statsforvalteren, men vi kan eventuelt bidra økonomisk til dette.

Elvia AS

Elvia skriver at de har elektriske anlegg innenfor reservatet. De har et lavspent luftnett gjennom begge delområdene av reservatet. Det sørlige luftnettet forsyner et anlegg som ligger inne i naturreservatet, det nordre går igjennom naturreservatet for å forsyne et anlegg i kanten av naturreservatet. Det er viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse

av anleggene, i tillegg til motorisert ferdsel for å utføre disse oppgavene. Videre skriver de at de må kunne utføre nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningene.

Statsforvalterens kommentarer

Vi har vært i dialog med Elvia AS og påpekt at det er tatt hensyn til deres anlegg i verneforskriften og at dette er nærmere omtalt i forvaltningsplanen. Slik står det om nettanleggene i forvaltningsplanen:

Det finnes hengekabler med tilhørende stolper både i den nordre og den søndre delen av reservatet. Disse er lov å vedlikeholde uten dispensasjonssøknad. Med vedlikehold menes blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser mv.). Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren.

Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraséer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftlinjetraséen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i reservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved.

Dersom det må brukes motorisert ferdsel i forbindelse med vedlikeholdsarbeidet må det søkes om dispensasjon fra verneforskriften. Det samme gjelder for oppgradering av kraftinstallasjonene. Avhengig av hvordan oppgraderingen vil utformes og utføres, vil vi kunne ta stilling til en slik søknad når den foreligger.

De har bekreftet på telefon at de er tilfredse med det som står i forvaltningsplanen om deres aktivitet i reservatet.

Ringsaker kommune

Kommunen har vurdert utkastet til forvaltningsplan og mener det i hovedsak ivaretar en god og helhetlig forvaltning av området. De påpeker dog at det er viktig med god tilrettelegging for publikum som ferdes i området, for å unngå slitasje på reservatet. God skilting er viktig, forslagsvis ved inngangen til reservatet eller punktvis inne i reservatet. De er positive til stikartet som ble sendt på høring sammen med forvaltningsplanen. Videre påpeker de at det er viktig at det gis mulighet til hensiktsmessig aktivitet i forbindelse med vedlikehold av kulturminner, slik som kalkovnene. Det er også viktig at besøkende som kommer fra Mjøsa gjøres oppmerksom på at de kommer til et reservat. Når det gjelder de to granplantefeltene skrive de at disse bør forbli mest mulig urørte, siden de er innlemmet i reservatet. De er skeptiske til å bruke tunge skogsmaskiner i reservatet på grunn av faren for terrengskader og jordpakking. Forslaget om tynning i det nordre plantefeltet mener de er risikabelt i forhold til vind. De mener at dersom dette plantefeltet kun tynnes i østre del, kan dette muligens forsvares ut fra lokale vindforhold.

Til sist opplyser de om at snau vaniljerot ble observert ved den nordre kalkovnen i 2016, men at denne ikke er lagt inn i Artsobservasjoner.

Statsforvalterens kommentarer

Vi er enige i at det bør tilrettelegges for publikum i Bergevika, gjennom god informasjon og tilrettelegging der det trengs. Vi er i ferd med å utarbeide informasjonsplakater for reservatet

som vil bli satt opp til sommeren 2021 dersom alt går som planlagt. Når det gjelder stier, må vi se an behovet for kanalisering av ferdsel, jf. vår kommentar til Hedmark geologiforenings innspill ovenfor. Vi skal sette opp et naturreservatsskilt ved Seilforeningens brygge, og eventuelt på flere plasser, for å vise besøkende som kommer med båt at de er kommet til et naturreservat. Dette gjøres i dialog med Statens naturoppsyn.

Når det gjelder de to granplantefeltene i reservatets søndre del, så har vi kun planer om å ta ut det søndre plantefeltet. Dette er tett plantet, og gir lite rom for etablering av andre arter enn gran. Plantefeltet ses på som et fremmed element i reservatet, og intensjonen har i løpet av verneprosessen også vært å ta ut dette. Når det gjelder terrengskader og jordpakking, vil dette begrenses i stor grad av at hogsten skjer på vinterstid på frossen bakke. Området er flatt og lett tilgjengelig for å ta ut gran. Dersom det oppstår skader på terrenget, vil disse bli utbedret. I det nordligste plantefeltet nærmest hytta, planlegger vi kun felling av stormfarlige trær som kan velte over hytta. Ellers har vi tenkt å ringbarke enkelte trær for å få til en langsom selvtynning av granbestanden. De små grantrærne som er foreslått tatt ut sør for hytta, vil ikke påvirke skogens evne til å stå imot storm.

Vi oppfordrer Ringsaker kommune til å legge inn de arter de observerer i Artsobservasjoner dersom de mener det er viktig at de er synlige der.

Private grunneiere

Grunneierne i den søndre delen av verneområdet har sendt inn en felles høringsuttalelse. De er bekymret over dreiningen fra formålet om bevaring av fredet natur til kulturelle, turistmessige og økonomiske formål, som de opplever at forvaltningsmyndigheten og andre har tatt. De ønsker seg dagens nivå av ferdsel og dagens tilrettelegging av kulturminner, ikke mer. De mener at økt ferdsel på stier og til kulturminner vil være i strid med formålet for reservatet, og at det vil føre til økt slitasje, mer forsøpling og mer forstyrrelse av arter.

De reagerer på at kalkovnene i besøksstrategien er benevnt som severdigheter, når de ikke er det per i dag. De synes at kulturminnene bør forbli ruiner fra en tidligere tid, og ikke oppgraderes. De ønsker ikke merking av stier heller, av ovennevnte årsaker. De ønsker at det fremgår tydeligere i forvaltningsplanen at deler av reservatet tilhører private grunneiere.

De er positive til de foreslåtte tiltakene i granplantefeltene, til uttak av fremmede arter og til oppsetting av informasjonsplakat. De ønsker dog ikke en plakat ved stien som starter ved det søndre delområdet nordvestre grense, slik som tidligere akseptert, men en plakat ved kalkovnen er OK.

De er positive til vegetasjonstynning foran kalkovnen(e), men mener at ovnen må sikres før dette skjer. De ønsker varsel før tynning iverksettes, slik at de kan delta.

De ønsker at det fremgår av forvaltningsplanen hvor hyppig fremmede arter vil kartlegges, jf. bevaringsmålet om å ikke la de åpne kalkmarkene gro igjen. De ønsker også varsel før arter fjernes.

Til sist påpeker de at forvaltningsmyndigheten kun har lov til å foreta skjøtsel for å oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet. De synes derfor at

forvaltningsmyndigheten må forsikre seg om at grunneierne er enige i at et eventuelt planlagt skjøtselstiltak er i tråd med verneformålet.

Statsforvalterens kommentarer

Det er riktig observert at verneområdeforvaltningen i Norge har tatt en dreining fra å kun verne natur, til å prioritere å informere om naturverdiene og tilrettelegge for besøkende. Det er dog slik at naturverdiene skal komme i første hånd, og deretter tilrettelegging for publikum. I Bergevika ser vi at interessen for området med sin beliggenhet langs Mjøsa og sine unike natur- og kulturverdier øker. Vi tror derfor at området bare vil få flere besøkere, og har derfor et ønske om å tilrettelegge for dette, slik at naturverdiene ikke blir skadelidende. Dette gjøres oftest gjennom å sette ut relevant informasjon og kanalisere ferdselen i området. Vi har forståelse for at grunneiere ikke ønsker mer ferdsel, og særlig ikke av folk med uønsket atferd (hyling, forsøpling, råkjøring med båt etc.). Vi mener dog at det er bedre å styre besøkernes til stier og områder som tåler ferdsel, enn å ikke ha kontroll over hvor folk flest ferdes.

Grunneierrettighetene står sterkt, og vil ønske ikke å foreta noe uten grunneiertillatelse der hvor det trengs. Derfor har vi valgt å trekke tilbake planene om kanalisering- og informasjonstiltak i den søndre delen av verneområdet. Dersom det blir for mye slitasje på grunn av ferdsel i fremtiden, må vi ta opp planene om kanalisering på nytt. Det vil ikke bli satt opp informasjonsplakat ved stien inn i reservatets søndre del, og det vil heller ikke bli satt opp en plakat ved kalkovnen i den søndre delen når det ikke tillates å merke en sti til den. Planen om tynning av skogen foran kalkovnen i den søndre delen vil avvente pågående sikring av kalkovnen.

At kalkovnene i besøksstrategien er benevnt som *severdigheter* er ikke rart. Mange vi har snakket med drar til Bergevika kun for å se på disse. Det er også unikt å finne slike velholdte kalkovner i landet. Vi har derfor ingen planer på å skrive om besøksstrategien fra 2017 på dette punktet.

I den digitale forvaltningsplanen er det relativt rigide rammer for hvilken informasjon som skal og ikke skal oppgis. For eksempel er det et eget felt for *Eierstruktur* hvor det fremgår at det søndre delområdet eies av private grunneiere. I avsnittet om bevaringsmål er det en direktelenke til bevaringsmålet om å ikke la den åpne kalkmarken gro igjen. Der fremgår det at det er tenkt overvåking hvert 5. år med oppstart i 2021. Vi har dog presisert dette i forvaltningsplanteksten nå også.

Det er riktig at forvaltningsmyndigheten kan utføre skjøtsel for å opprettholde eller oppnå formålet med vernet med hjemmel i verneforskriften § 9 og naturmangfoldloven § 47, og grunneieren skal så vidt mulig varsles på forhånd selv om tiltakene ikke krever grunneiertillatelse. Dette kan eksempelvis være uttak av fremmede arter eller enkel merking/anlegg av stier, klopper mv. i verneområdet der det er nødvendig for å kanalisere ferdselen for å beskytte verneverdiene. Tynning av skog fremfor kalkovnene er ikke et tiltak som vi mener ligger innenfor denne hjemmelen, og krever derfor grunneiertillatelse. Forvaltningsmyndigheten har god kontroll på hvilke tiltak som ligger innenfor hjemmelen i naturmangfoldloven § 47, og vil ta kontakt med grunneierne for å varsle eller be om tillatelse til et planlagt tiltak. Da vil grunneierens alternative vurdering av hjemmelen kunne diskuteres.

For øvrig viser vi til at alle tiltak vi gir dispensasjon fra verneforskriften til, kun gjelder i forhold til verneforskriftens begrensinger i området. Ofte krever tiltak også tillatelse fra grunneier og andre lowverk, men dette er det tiltakshavers ansvar å innhente.

Vedlegg I – alle høringsuttalelser

Hamar, 27/10-2020

Høringsuttalelse fra Hedmark geologiforening vedr. Forvaltningsplan for Bergevika naturreservat

Utvikling og forvaltning av Bergevika naturreservat

Geologiforeningen ser med stor tilfredshet på at en slik plan utarbeides for området. Her er ikke bare geologiske og botaniske rike kvaliteter, men også en lang kulturhistorie knyttet til kalkindustri, området som havn og handels(kjøpmanns)drift. Samlet bør dette gi område en høy vernestatus. Vi forholder oss til den geologiske del, og ser for oss at hvert enkelt tema får sine presentasjoner.

Bergevika

Selve Bergevika eller bukta ligger mellom to kalksteinsrygger som stikker ut i Mjøsa i østlig retning. Disse bindes sammen gjennom en buet struktur som stikker under selve Bergevika. Denne formasjon, som representere rester av en synklinal(trau)form, er klassisk for geologien i de sentrale deler av Mjøsområdet. Dette fremkommer tydelig i dagens arealbruk med skog (gjerne av furu) på kalksteinsgrunn og jordbruksområder der nærliggende skifer danner grunnlag for god jord. Ikke bare Bergevika på Helgøya kan vise til dette. Det samme finner vi i Grefsheimberget på Nes og i Furuberget ved Hamar.

For å studere geologien må en kunne en se bart fjell. Det finner vi på begge oddene som stikker ut i Mjøsa. Her ser vi lagdelte kalksteinsbergarter som faller eller skåner ned - mot hverandre, og møtes under selve bukta. Enkelte lag består av ren kalkstein, mens andre kan være fossilførende med brachiopoder - skalldyr - og ulike koralldyr. I den stupbratte fjellsiden ut mot Mjøsa på sydsiden av den søndre odden kommer korallformasjoner godt til syne i selve fjellveggen og som formasjoner som stikker opp fra Mjøsas bunn. Sistnevnte er best synlig ved lavvannstand i innsjøen, og da særlig på våren. Området her er kun tilgjengelig med båt. For øvrig er bart fjell og kalksteinsrøyser til forbrenning godt synlig på åsryggen bak ovnen inne i bukta. Det planlagte sti-nett bør innbefatte denne lokaliteten.

Kalksteinshistorie

Kalksteinsvirksomheten har etterlatt seg flere brudd både på den nordlige og sydlige odden. Noen er allerede i ferd med å gro igjen av mose og lav-barskog. Dette gjelder både fjellskråninger og røyser med mindre stein som skulle vært benyttet i kalkovnene. Her er gode muligheter for å finne fossiler, inntil alt er overdekket og grodd igjen. Ett av disse bruddene ligger på kanten av stupet rett ut i Mjøsa på den sydlige odden. Herfra er det for øvrig fantastisk utsikt sydover ut i Mjøsa og mot deler av Stange-landet. I perioder med lav vannstand kan vi også se korallrevene i vannskorpa. Inn i bruddet ligger skinnegangen for vaggevojnene som transporterte kalksteinen fram til kalkovnen (inne i bukta) rimelig intakte, og i terrenget ligger det også vaggevojnere av vekslende kvalitet. Dette burde vært rustet opp får å gjenskap og forstå denne industrivirksomhet so her ble utøvd. Vi kjenner ikke til andre steder i Mjøsområdet som kan vise til noe lignende!

Tilretteleggelse

Adkomsten til Bergevika er i dag god, men den er på ingen måte ideell da dette kun representere ei brygge og tunet til en privatbolig. Ei båthavn på samme sted krever også sin plass. Her må det finnes en bedre løsning.

Vi ser med stor tilfredshet at det ryddes ved begge kalkovnene for å gjøre de mer synlig. Det lokale historielag har beskrevet virksomheten ved ovnen ved brygga, men lignende savnes ved ovnen inne i bukta hvor helheten ved virksomheten kan belyses ved masseuttak, skinnegang og vaggevogner.

Stien som anlegges her bør ha en avstikker på skinnegangen og frem til selve bruddet på kanten av stupet ut i Mjøsa. Her ryddes bruddet for lauvskog for å gi bedre innsyn i fjellet og steinmassene som råstoff for ovnene. Her tilrettelegges for en enkel rasteplass med bord og informasjon om kalkstein og fossiler (korallrev). Kanten ut mot Mjøsa sikres ved gjerde.

Informasjon

Informasjonen om Bergevika naturreservat bør ta utgangspunkt i dens dannelseshistorie. Viser til boka om Helgøya – natur og kultur. Øvrige informasjon hva gjelde bilder, illustrasjoner og tekst bør være hentet fra Bergevika og ikke fra generell litteratur. Langs sti-nettet finner vi enkelte større steinblokker med konglomerat fra Biskopåsen nord for Moelv og øyegneis fra Solbergåsen/Bangsberget. Disse bør også kunne få et skilt ved sin historiske forflytning under siste istid.

Hva gjelder fredningsbestemmelser ser vi det som naturlig at hogging i fast fjell etter fossiler forbyr, men at det er tillatt å ta med seg løs stein fra strandsone eller gamle kalksteinsbrudd.

Lykke til i det videre arbeid!

Mvh.

Styret i Hedmark geologiforening v/ Ole Nashoug - leder

Fylkesmannen i Innlandet
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Foretaksregister	980 49 698 MVA
Vår referanse	20/00176-60
Saksbehandler	Jan Erik Engen
Deres referanse	2020/9563
Dato	24.11.2020

Elvia - Bergevika naturreservat - høring av forvaltningsplan i Ringsaker

Elvia har elektriske anlegg innenfor planområdet, og det er viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av anlegget/ene.

I dag har Elvia lavspent luftnett gjennom områdene definert som naturreservat. Det sørlige luftnettet forsyner et anlegg som ligger inne i naturreservatet, det nordre går igjennom naturreservatet for å forsyne et anlegg i kanten av naturreservatet..

I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Dersom det er etablert luftledninger innenfor verneområdet, må det også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen.

Elvia må kunne utføre reinvesteringer av eksisterende nett, utbedring ved feil, nødvendig hugging og lignende for å kunne drifte eksisterende nett i tråd med gjeldende forskrifter.

Skulle De ha behov for flere opplysninger eller De har spørsmål til oss, ber vi Dem ta kontakt.

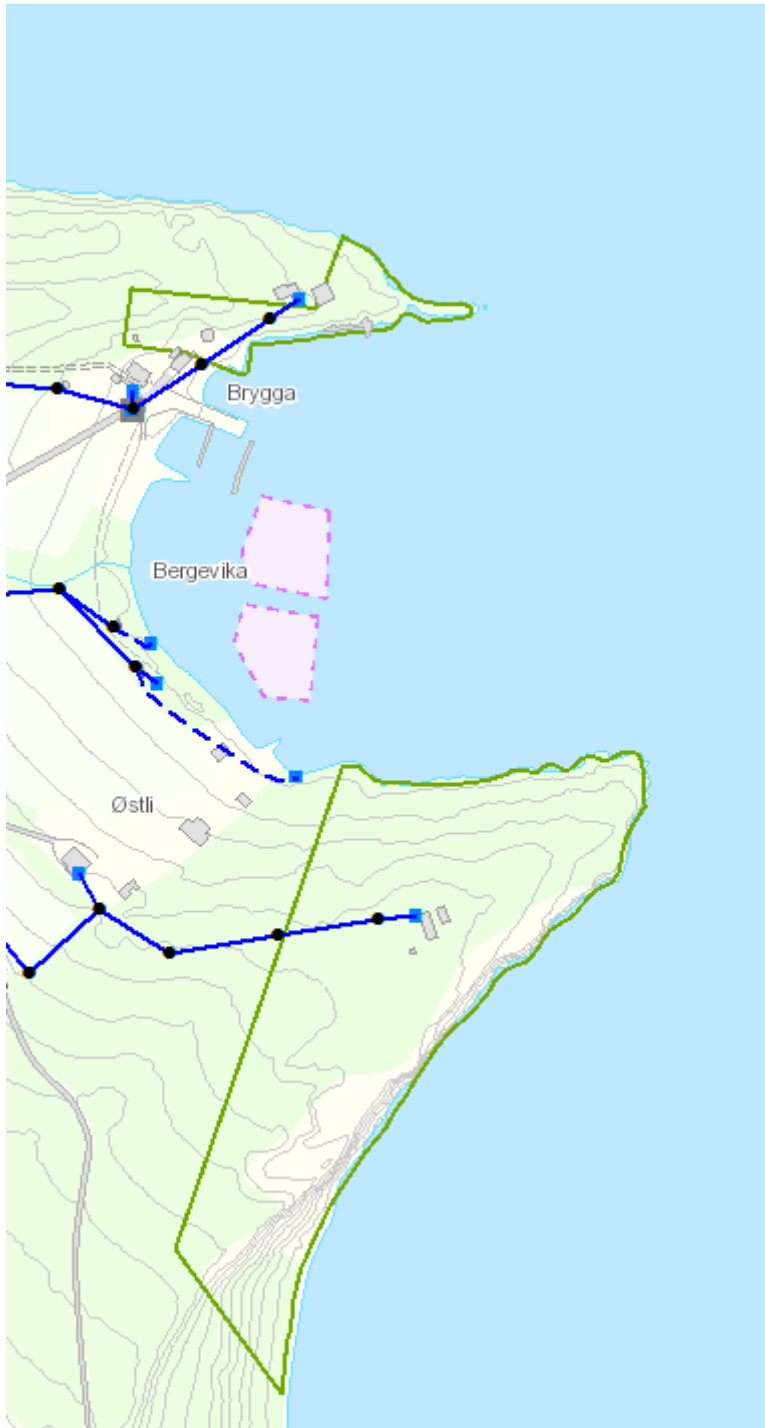
Med vennlig hilsen
Elvia AS

Jan Erik Engen
Planingeniør

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

NB! Ved svar på dette brevet benyttes referanse**2:0/00176-60**

Kartskisse (Ikke i målestokk)

Fylkesmannen i
Innlandet
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Høringsuttalelse til forvaltningsplan for Bergevika

Fylkesmannen sendte den 9. september 2020 ut et varsel om oppstart av arbeidet med forvaltningsplanen for Bergevika naturreservat på Helgøya i Ringsaker kommune.

Den 1. oktober 2020 ble det avholdt et grunneiermøte på Bjørkvang på Helgøya, et samarbeid mellom Ringsaker kommune og Fylkesmannen. Deltakerne kom med gode innspill, og Fylkesmannen har i etterkant av møtet skrevet ferdig et høringsutkast til forvaltningsplan for naturreservatet, som ble sendt på høring til grunneiere, lokale/regionale etater og myndigheter samt andre som kan tenkes å ha interesse av planen.

Ringsaker kommune vurderer at utkastet til forvaltningsplan for naturreservatet i hovedsak ivaretar en god og helhetlig forvaltning av området. Vi har likevel følgende innspill:

- Det er viktig med god tilrettelegging for publikum som ferdes i området slik at naturreservatet beholder sin egenart og ikke forbrukes. God skilting slik at ferdsel styres på ønsket måte er viktig. Det kan f.eks. gjøres ved inngangen av naturreservatet eller punktvis inne i reservatet. Utarbeidet sti-kart gir god informasjon om alle de fine turmulighetene som finnes i Bergevika, og er et godt redskap for å styre ferdsel i området. Kommunen har ingen merknader til sti-valg.
- Det er viktig at det gis mulighet til en hensiktsmessig aktivitet i forbindelse med vedlikehold av kulturminner f.eks. kalkovnene.
- Det er viktig at publikum som kommer sjøvegen gjøres oppmerksom på at de ankommer et naturreservat, slik at ønska adferd oppnås.

Videre har kommunen følgende kommentarer til de 2 granplantefeltene:

- Siden granplantefeltene er blitt innlemmet i naturreservatet mener vi de bør forbli der mest mulig urørte.
- Biologisk sett er det stor skepsis til bruk av tunge skogsmaskiner i disse områdene pga eventuelle terrengskader (kjørespor) og jordpakking.
- Forslaget om tynning i det nordlige granplantefeltet kan være risikabelt mht vind. Begrenses tynningen til de østre delene av dette feltet, kan en beskjeden tynning utfra de lokale vindforhold muligens forsvares.
- Biologisk sett bør det være interessant å bevare det sørlige plantefeltet i sin helhet, og la det få utvikle seg uten inngrep.
- Det ble for øvrig registrert den rødlistede snau vaniljerot ved den øvre kalkovnen ca. 2014. Dette er dessverre ikke registrert i Artsdatabanken.

Med hilsen

Stein Inge Wien
Landbrukssjef

Gerd Lodden Solberg
Jordbruksrådgiver

Høringskommentarer – forvaltningsplan for Bergevika naturreservat

Det vises til tilsendt forvaltningsplan for Bergevika naturreservat. Undertegnede er tilsendt høringsnotatet/forvaltningsplanen i egenskap av å være grunneier for flere av de fredede eiendommene. Undertegnede eier 563/1, 563/4, 563/5 i Ringsaker kommune. Høringsfristen er opplyst å være 10. desember 2019. Våre kommentarer følger herved.

Vi har inndelt våre kommentarer i en generell del, der vi redegjør kort for vårt generelle syn på hvordan verneområdet bør forvaltes innenfor rammene av verneforskriften. Dernest kommer vi med spesifikke kommentarer til planen.

1 Generelle kommentarer

Bergevika naturreservat ble opprettet i 2014, som en frivillig fredning, etter initiativ i stor grad fra oss, og i samarbeid med Fylkeskommunen.

Da vi søstre tok kontakt om en frivillig fredning og utviklet den i samarbeid med daværende saksbehandler Hans Chr. Gjerlaug, var ånden i fredningen, og vår fars og vår hensikt, å

- bevare skogen slik den er, og
- å bevare kalkovnene og skinnene slik de er.

Formålet var å bevare og frede sjelden og sårbar natur. Dette er også det nedfelte formålet i forskriftens § 1:

"Formålet med naturreservatet er å bevare et område som inneholder truet, sjelden og sårbar natur."

Vi har vært glade for å bidra til dette, i det dette formålet er hva vår far ønsket og hva vi ønsket å bidra til. Dette på tross av at eiendommene åpenbart har sunket i verdi som følge av fredningen, fordi det fredede området ikke kan brukes til å utvikle eiendom/boliger, jordbruk, skogbruk eller annen økonomisk aktivitet overhodet. I forbindelse med fredningen i 2014 fikk vi utbetalt en engangserstatning, men salgsverdien på eiendommene har sunket betydelig mer enn erstatningssummen. Men vi er likevel glade for å ha bidratt til å sårbar natur bevares og at området bevares slik det er.

Når vi nå leser denne forvaltningsplanen opplever vi en viss dreining fra formålet om bevaring av fredet natur til kulturelle og turistmessige/økonomiske formål. Vi opplever også en slik dreining i den senere tids øvrige dialog med Fylkesmannen. Selv om vi er klar over at det er en åpning for å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene i forskriftens 7 c) for

kulturminner og lignende, vil vi påpeke at slike formål har vi aldri gitt vårt samtykke som grunneier til. Vi er bekymret for denne dreiningen. Vi vil her forklare årsakene til våre bekymringer.

For det første vil vi knytte noen kommentarer til vår bruk av eiendommen og våre ønsker som følge av det. Vår bruk av eiendommen er i stor grad som fritidseiendom, særlig på sommeren. Bruken skjer hovedsakelig gjennom bruk av hytta Berget og området rundt denne hytta. Familien er sterkt knyttet til både hytta og området rundt. Togsinker og kalkovn ligger 50-100 meter fra hytta, og flere av de foreslåtte oppmerkede stiene ligger svært nær ved hytta. Privatlivet vi opplever per i dag, med dagens ferdselsnivå og med den tilstand skogen og ovnene er i nå, er det vi ønsker oss, ikke noe annet. Vi ønsker altså ikke mer ferdsel i området. Vi er følgelig ikke interessert i å ha turistattraksjoner, offentlige stier, og informasjonsskilt på området nær hytta på grunneiendom som vi eier, idet dette vil virke sterkt sjenerende på vår bruk av hytta som fritidseiendom. Vi synes det hyggelig at Bergevika er et friområde for alle lokale på Helgøya, men vi lever også med mennesker som går rett gjennom tunet ved hytta og ned til odden, og båter med fulle mennesker som ankrer opp i Bergevika og bråker på nattestid om sommeren, så vi ønsker ikke å legge opp til mer av det.

Vi ser og har forståelse for at våre interesser her kan være i motstrid med Fylkeskommunens og kommunens syn, næringsinteresser og kulturminneinteresser, men det fredede området er altså ikke ekspropriert eller overtatt av kommunen, men er fortsatt vår private eiendom, og så lenge dette er tilfelle mener vi det er svært rimelig at grunneiers interesser slår igjennom.

Vi mener også at økt ferdsel til området gjennom kultur og turistformål klart vil stride mot verneformålet i forskriftens § 1. Økt ferdsel som følge av kultur og turisme vil øke slitasjen på området og risikoen for at den sårbare naturen/rødlistede arter ødelegges. All erfaring fra turisme og ferdsel tilsier at området vil bli tilgriset med søppel, og at folk vil gå utenfor de merkede områdene inn på sårbare områder og fjerne rødlistede planter. Det vil også føre til at det vil bli mindre dyreliv på området. Dette mener vi er underkommunisert og undervurdert i planen.

For det andre vil vi knytte noen bemerkninger til vårt syn på verdien av kalkovnene. Vi ser det slik at kalkovnene og skinnene bør bevares slik de er i dag, som minner/ruiner fra en tidligere tid. Det er slik de etter vårt syn har størst kulturhistorisk verdi. Dette i motsetning til å oppgradere de til kommunale attraksjoner innen det som slik forvaltningsplanen er beskrevet framstår som en begynnelse på et (fylkes)kommunalt "kalkland" på vår eiendom der kalkovnene er turistattraksjoner.

I skjøtelsesplanen reagerer vi derfor eksempelvis på at kalkovnene nevnes som severdigheter, når de ikke er det per i dag. Fra vårt ståsted og verneformålet vi har gitt tilslutning til mener vi de ikke bør være en del av forvaltningsplanen som "severdigheter" overhodet, siden dette i utgangspunktet ligger utenfor verneformålet i § 1. Det har heller ikke vært snakk om merking av stier i skogen på vår eiendom tidligere, og dette er vi generelt imot av årsakene nevnt ovenfor.

Vi kommer altså ikke til å gå med på merking av stier på eiendommene vi eier. Men vi går med merket gul sti på et skilt ved parkeringsplassen og et skilt nede ved ovnen i Bergevika.

Generelt vil vi også påpeke at det gjennomgående i liten grad er nevnt i forvaltningsplanen at det fredede området tilhører en privat grunneier. Vi ber også om at det i større grad henvises til grunneier i dokumentene.

2 Spesifikke kommentarer til planen

2.1 Forslag til naturstier i kart

Gulmerket sti er i tråd med det vi har blitt enige om, og vi gir vår tilslutning til at denne skal kunne merkes i et kart, men presiserer at den ikke skal merkes i skog.

Blåmerket sti er ny, og har ikke vært oppe i vår dialog med fylkesmannen, vi gir ikke vår tilslutning til at den skal merkes på kart eller i skog.

2.2 Tiltaksplanen og besøksstrategien

Våre viktigste spesifikke kommentarer er til tiltaksplanen. Tiltaksplanen er beskrevet som følger:

ID_TILTAK	PRI	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
ID_TILVV00001187_000000001	1	Fjerne granplantefelt lengst sør	Uttak av fremmede arter	Ikke valgt	21.09.2020	01.05.2021	Ja
ID_TILVV00001187_000000002	2	Åpne opp granplantefelt ved hyttetomta	Uttak av fremmede arter	Ikke valgt	21.09.2020	31.10.2021	Ja
ID_TILVV00001187_000000003	3	Oppsetting av informasjon	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	21.09.2020	31.10.2021	Ja
ID_TILVV00001187_000000004	4	Fjerne problemarter på grunnlendte kalkmarker	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	PRPA Problemarter	21.09.2020		Ja

Tiltak 1 og 2 er i tråd med det opprinnelige verneformålet som vi har gitt vår tilslutning til, og dette er vi derfor positiv til. Det vises til tidligere dialog med Fylkesmannen om dette.

Tiltak 3 er i tråd med det vi er blitt enige om med Fylkesmannen tidligere om en informasjonsplakat ved inngangen av reservatet og en ved ovnen nede i reservatet, men vi ber om at den ene informasjonsplakaten med kart blir oppsatt på parkeringsplassen istedenfor ved stien inn til naturreservatet.

Tiltak 4 er i tråd med det opprinnelige verneformålet om vern av natur, og dette er vi derfor positiv til.

I tillegg vil vi kommentere besøksstrategien. Fra denne siteres:

2.3 Den besøkende

Vi formoder at innbyggere fra Mjøsregionen samt turister fra andre deler av Norge

og utlandet er hovedmålgruppen for besøksstrategien. De viktigste opplevelsene å få med seg i Bergevika naturreservat er kalkovnene, kalkbruddet og fossilene. Historieinteresserte er nok også interessert i å se på de smalsporete skinnene som kalkvognene ble transportert på. På sommerhalvåret vil det kunne være interesse for å se på sjeldne planter, kanskje først og fremst orkidéer. Fuglelivet i skogen og på vannet kan nok også interessere mange. Vi regner ikke med at den artsrike soppfloraen er av særlig stort interesse for folk flest.

I Bergevika finnes det også en del andre ting som kan være av interesse for besøkende, om så ikke direkte knyttet til naturreservatet. Da tenker vi på båtbyggene, badeplassen, bålplassen og seilforeningen. (...)

4. Tiltaksplan

Behov	Tiltak	Når
Informasjonsmaterieill	2 plakater med informasjon om reservatet og kart ved P-plass og ved start av sykkelstien. Temaplakat ved den søndre kalkovnen i reservatet.	Høst 2017
Tilrettelegging	Merking av sykkelsti.	2018
Annen veiledning	Brosjyre til utdeling ved P-plass.	2018

Vi er tilfredse med ferdselsnivået slik det er i dag, som i stor grad er av de lokale. Vi er altså i det hele imot å ha en besøksstrategi som fører til mer ferdsel på området generelt.

2.2 Øvrige kommentarer

For øvrig har vi følgende kommentarer til dokumentet:

2.2.1 Rydning av vegetasjon foran kalkovnene

- Side 8: "Vi ønsker også å vise frem de spesielle karakterene ved reservatet, som for eksempel de to kalkovnene - disse foreslås ryddet frem ved å tynne skogen i strandsona fremfor kalkovnene."

Dette tiltaket støtter vi, det vil øke verdien av området også for oss som grunneiere og den begrensede i hovedsakelige lokale ferdsel til området per i dag. Vi ønsker å ha kontroll på hvilke trær som felles og felling av trær forutsettes aksept av oss før det skjer. Det forutsetter også at ovnene sikres godt før rydding slik at man unngår ulykker som følge av evt bedre tilgang som følge av at kratt og kjerr ryddes. Grunneier må varsles i god tid, da grunneier potensielt ønsker å være til stede når det ryddes

2.2.2 Fjerning av trær nær hytta Berget

- **Side 9 under forvaltingsutfordringer**

"Plantefeltet nærmest den utgrensede hyttetomta er ikke like skyggefullt og ensartet som det andre plantefeltet lenger sør. Her ønsker vi å fjerne noen små grantrær innimellom de store bjørketrærne sør for hyttetomta - ca. 50 prosent av alle grantrær tas ut for å gi plass til bjørketrærne og for å få inn mer lys på bakken. Det foreslås også å ta ned grantrærne nærmest uthuset på hyttetomta for å unngå stormfelling – ca. 6 grantrær. De felte trærne kan tilfalle grunneier dersom ønskelig, ellers kan de legges i en haug. For å sakte åpne opp skogen vest for hyttetomta, er det ønskelig å ringbarke ca. 10 grantrær med noen års mellomrom. Dette tenker vi er et godt alternativ for å unngå at det etableres en ny

kantsone med trær som ikke er vant med mye lys og vind (det har tidligere blitt tatt ned noen grantrær på grunn av stormfelling nærmest hyttetomta). Sakte kan da nye trær, fortrinnsvis furu eller løvtrær vokse opp mellom de døende grantrærne.

Vi er positive til dette tiltaket, det er i tråd med opprinnelig verneformål.

2.2.3 Avdekking av uønsket vegetasjon

"De åpne grunnlendte kalkområdene må ikke gro igjen med trær, busker og fremmede arter. For å unngå dette er det etablert et bevaringsmål som skal hjelpe forvaltningsmyndigheten å avdekke behovet for rydding av uønsket vegetasjon."

Vi var ikke kjent med bevaringsmålet. Vi ber om at det sies noe i planen om hvor hyppig det vil måles og fjernes, og at grunneier skal underrettes når det skjer.

2.2.4 Verneforskriften

Vi har ikke spesielle kommentarer til denne, og er som nevnt generelt positiv til vern av sårbar natur og rødlistede arter på området. Vi vil dog bemerke at legalitetsprinsippet krever hjemmel i formell lov for inngrep i borgernes rettsfære. Det er forskriften, som igjen er utledet av lov, som regulerer verneplanen, og vernereguleringen må derfor skje nettopp gjennom forskrift og ikke gjennom kommentarer til den for å være rettslig bindende. Kommentaren til forskriften kan sånn sett ikke i seg selv være avgjørende.

2.2.5 Grunneiers samtykke til og underretning om skjøtselstiltak

"Adgangen til skjøtselstiltak gir også rett til nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføringen av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren. Tiltak som ikke kan foretas med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 krever avtale med grunneier."

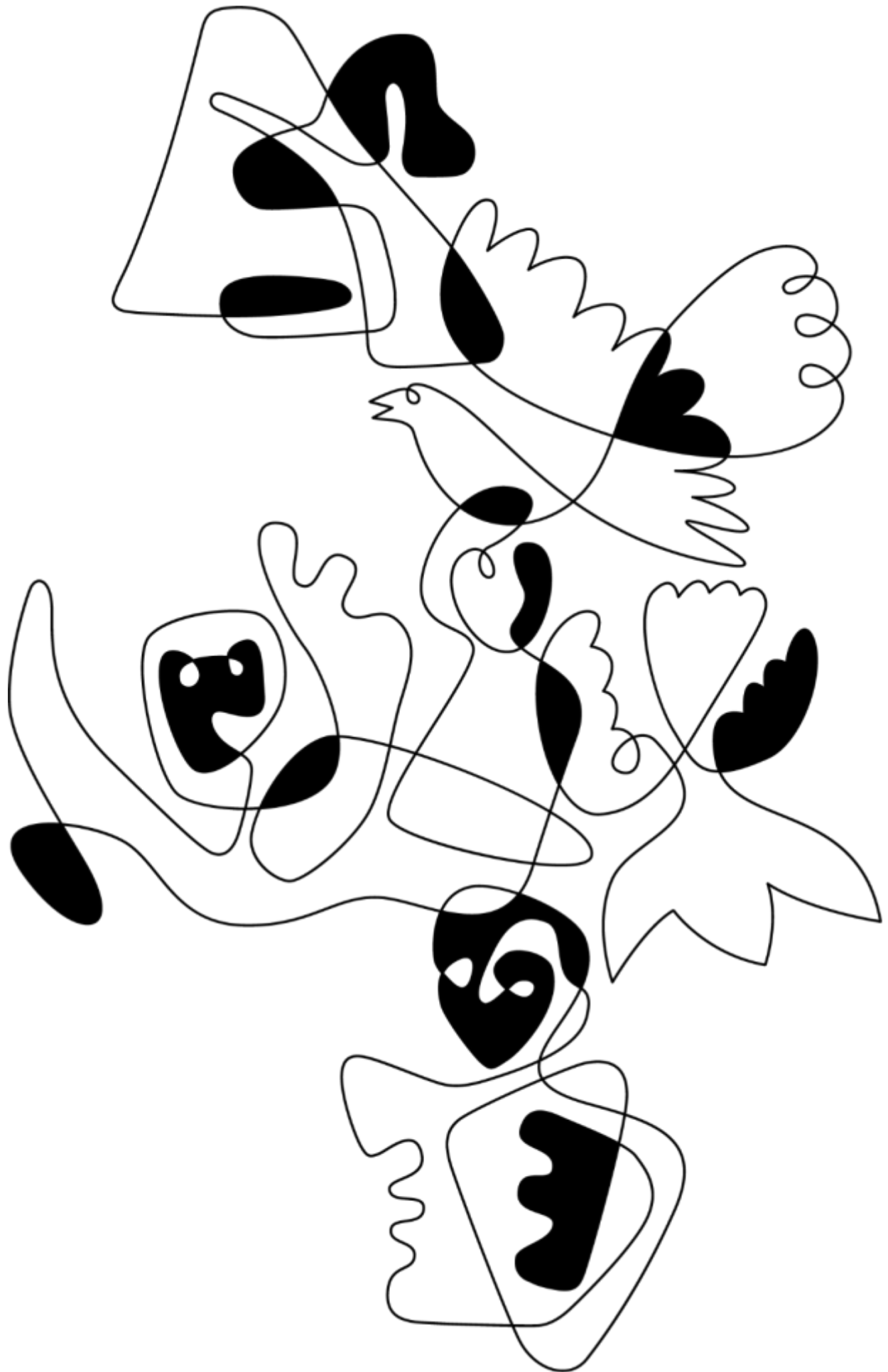
Vi er i det vesentlige enige, og tror det sjelden vil være motstrid mellom grunneiers og Fylkeskommunens interesser her, men vi påpeker allikevel at dette er litt ufullstendig/upresist. Forskriftens § 9 gir forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, rett til å iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er **formålet med vernet**. Med formålet menes formålet i § 1. Utenfor dette formålet har ikke forvaltningsmyndigheten rett til å utføre tiltak uten grunneiers samtykke. Det kan også tenkes tilfeller der grunneier er uenig i tilsynsmyndighetens formålsvurdering, og underretningen bør derfor utvides til et spørsmål om grunneier er enig i at skjøtselen faller innenfor formålet.

Vennlig hilsen

Oda Radoor

Tina Østberg

Anne Østberg Hæger

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

Postboks 987, 2604 Lillehammer | sfinpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/innlandet

